

Радни материјал за ученике 2.6

Конвенција за заштиту људских права и основних слобода (Европска конвенција о људским правима), измењена Протоколом бр. 11 и Протоколима бр. 1, 4, 6 (изводи)

Рим, 4. новембра 1950.

Владе потписнице ове Конвенције, као чланице Савета Европе, имајући у виду Универзалну декларацију о људским правима коју је Генерална скупштина Уједињених нација прогласила 10. децембра 1948;

Имајући у виду да ова Декларација има за циљ да осигура опште и стварно признање и поштовање права прокламованих у њој;

Имајући у виду да је циљ Савета Европе постизање већег јединства између његових чланица и да је очување и развијање основних људских права и слобода један од начина на који том циљу треба стремити;

Потврђујући изнова своју дубоку веру у оне основне слободе које су темељ правде и мира у свету и које се најбоље одржавају стварном политичком демократијом, с једне стране, и заједничким схватањем и поштовањем људских права од којих оне зависе, с друге стране;

Решене да, као владе европских земаља које су сличних погледа и имају заједничко наслеђе политичких традиција, идеала, слободе и владавине права, предузму првекорак за скупно остваривање извесних права наведених у Универзалној декларацији,

Споразумеле су се о следећем:

Члан 1 - Обавеза поштовања људских права

Високе стране уговорнице јемче свакоме у својој надлежности права и слободе одређене у Делу И ове Конвенције.

ДЕО I - ПРАВА И СЛОБОДЕ

Члан 2- Право на живот

1. Право на живот сваке особе заштићено је законом. Нико не може бити намерно лишен живота, сем приликом извршења пресуде суда којом је осуђен за злочин за који је ова казна предвиђена законом.

2. Лишење живота се не сматра противним овом члану ако проистекне из употребе силе која је апсолутно нужна:

а) ради одбране неког лица од незаконитог насиља;

б) да би се извршило законито хапшење или спречило бекство лица законито лишеног слободе;

в) приликом законитих мера које се предузимају у циљу сузбијања нереда или побуне.

Члан 3 - Забрана мучења

Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.

Члан 4 - Забрана ропства и принудног рада

1. Нико се не сме држати у ропству или ропском положају.
2. Ни од кога се не може захтевати да обавља принудни или обавезни рад.
3. За сврхе овог члана израз "принудни или обавезни рад" не обухвата:
 - а) рад уобичајен у склопу лишења слободе одређеног у складу са одредбама члана 5. ове Конвенције или током условног отпуста;
 - б) службу војне природе или, у земљама у којима се признаје приговор савести, службу која се захтева уместо одслужења војне обавезе;
 - в) рад који се изискује у случају какве кризе или несреће која прети опстанку или добробити заједнице;
 - г) рад или службу који чине саставни део уобичајених грађанских дужности.

Члан 5 - Право на слободу и сигурност

1. Свако има право на слободу и безбедност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у следећим случајевима и у складу са законом прописаним поступком:
 - а) у случају законитог лишење слободе на основу пресуде надлежног суда;
 - б) у случају законитог хапшења или лишења слободе због неизвршења законите судске одлуке или ради обезбеђења испуњења неке обавезе прописане законом;
 - в) у случају законитог хапшења или лишења слободе ради привођења лица пред надлежну судску власт због оправдане сумње да је извршило кривично дело, или када се то оправдано сматра потребним како би се предупредило извршење кривичног дела или бекство по његовом извршењу;
 - г) у случају лишења слободе малолетног лица на основу законите одлуке у сврху васпитног надзора или законитог лишења слободе ради његовог привођења надлежном органу;
 - д) у случају законитог лишења слободе да би се спречило ширење заразних болести, као и законитог лишења слободе душевно поремећених лица, алкохоличара или уживалаца дрога или скитница;
 - ђ) у случају законитог хапшења или лишења слободе лица да би се спречио његов неовлашћени улазак у земљу, или лица против кога се предузимају мере у циљу депортације или екстрадиције.
2. Свако ко је ухапшен биће одмах и на језику који разуме обавештен о разлозима за његово хапшење и о свакој оптужби против њега.

3. Свако ко је ухапшен или лишен слободе сходно одредбама из става 1.ц овог члана биће без одлагања изведен пред судију или друго службено лице законом одређено да обавља судске функције и имаће право да му се суди у разумном року или да буде пуштен на слободу до суђења. Пуштање на слободу може се условити јемствима да ће се лице појавити на суђењу.

4. Свако ко је лишен слободе има право да покрене поступак у коме ће суд хитно испитати законитост лишења слободе и наложити пуштање на слободу ако је лишење слободе незаконито.

5. Свако ко је био ухапшен или лишен слободе у супротности с одредбама овог члана има утуживо право на накнаду.

Члан 6 - Право на правично суђење

1. Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона. Пресуда се изриче јавно, али се штампа и јавност могу искључити с целог или с дела суђења у интересу морала, јавног реда или националне безбедности у демократском друштву, када то захтевају интереси малолетника или заштита приватног живота странака, или у мери која је, по мишљењу суда, нужно потребна у посебним околностима када би јавност могла да нашкоди интересима правде.

2. Свако ко је оптужен за кривично дело сматраће се невиним све док се не докаже његова кривица на основу закона.

3. Свако ко је оптужен за кривично дело има следећа минимална права:

а) да у најкраћем могућем року, подробно и на језику који разуме, буде обавештен о природи и разлозима за оптужбу против њега;

б) да има довољно времена и могућности за припремање одбране;

в) да се брани лично или путем браниоца кога сам изабере или, ако нема довољно средстава да плати за правну помоћ, да ову помоћ добије бесплатно када интереси правде то захтевају;

г) да испитује сведоке против себе или да постигне да се они испитају и да се обезбеди присуство и саслушање сведока у његову корист под истим условима који важе за оне који сведоче против њега;

д) да добије бесплатну помоћ преводиоца ако не разуме или не говори језик који се употребљава на суду.

Члан 7 - Кажњавање само на основу закона

1. Нико се не може сматрати кривим за кривично дело извршено чињењем или нечињењем које, у време када је извршено, није представљало кривично дело по унутрашњем или међународном праву. Исто тако, не може се изрећи строжија казна од оне која је била прописана у време када је кривично дело извршено.

2. Овај члан не утиче на суђење и кажњавање неког лица за чињење или нечињење које се у време извршења сматрало кривичним делом према општим правним начелима која признају цивилизовани народи.

Члан 8 - Право на поштовање приватног и породичног живота

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти неће се мешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

Члан 9 - Слобода мисли, савести и вероисповести

1. Свако има право на слободу мисли, савести и вероисповести; ово право укључује слободу промене вере или уверења и слободу човека да, било сам или заједно с другима, јавно или приватно, испољава веру или уверење молитвом, проповеди, обичајима и обредом.

2. Слобода исповедања вере или убеђења може бити подвргнута само оним ограничењима која су прописана законом и неопходна у демократском друштву у интересу јавне безбедности, ради заштите јавног реда, здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

Члан 10 - Слобода изражавања

1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа.

2. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

Члан 11 - Слобода окупљања и удруживања

1. Свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима, укључујући право да оснива синдикат и учлањује се у њега ради заштите својих интереса.

2. За вршење ових права неће се постављати никаква ограничења, осим оних која су прописана законом и неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других. Овим се чланом не спречава законито ограничавање вршења ових права припадницима оружаних снага, полиције или државне управе.

Члан 12 - Право на склапање брака

Мушкарци и жене одговарајућег узраста имају право да ступају у брак и заснивају

породицу у складу с унутрашњим законима који уређују вршење овог права.

Члан 13 - Право на делотворни правни лек

Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.

Члан 14 - Забрана дискриминације

Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

...

Протокол уз Конвенцију о људским правима и основним слободама

Париз, 20. марта 1952.

Члан 1 – Заштита имовине

Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни.

Члан 2 – Право на образовање

Нико не може бити лишен права на образовање. У вршењу свих својих функција у области образовања и наставе држава поштује право родитеља да обезбеде образовање и наставу који су у складу с њиховим верским и филозофским уверењима.

Члан 3 - Право на слободне изборе

Високе стране уговорнице се обавезују да у примереним временским размацима одржавају слободне изборе с тајним гласањем, под условима који обезбеђују слободно изражавање мишљења народа при избору законодавних тела.

Протокол бр. 4 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода

Стразбур, 16. септембра 1963.

Члан 2 – Слобода кретања

1. Свако ко се законито налази на територији једне државе има, на тој територији, право на слободу кретања и слободу избора боравишта.
2. Свако је слободан да напусти било коју земљу, укључујући и сопствену.
3. Никаква ограничења не могу се поставити у односу на вршење ових права сем оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне сигурности, ради очувања јавног поретка, за спречавање криминала, за заштиту здравља или морала или ради заштите права и слобода других.
4. Права из става 1. могу се, такође, у извесним областима подвргнути ограничењима која су уведена у складу са законом и оправдана јавним интересом у демократском друштву.

Члан 3 – Забрана протеривања сопствених држављана

1. Нитко не може бити протеран, било појединачном било колективном мером, с територије државе чији је држављанин.
2. Нико не може бити лишен права да уђе на територију државе чији је држављанин.

Члан 4 – Забрана колективног протеривања странаца

Забрањено је колективно протеривање странаца.

...

Протокол бр. 6 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода

Стразбур, 28. априла 1983.

...

Члан 1. – Укидање смртне казне

Смртна казна се укида. Нико се не може осудити на смртну казну или погубити.

Извор: www.echr.coe.int/echr/Homepage_EN

Ово је страница Еуропског суда за људска права. Преводи Европске конвенције о људским правима на језике држава чланица доступни су у PDF формату.